

Uppföljning Gemensam granskning 2025 – välfärdsbrott

Kommunstyrelsen

Innehållsförteckning

Inledning	4
Gemensam granskning - välfärdsbrott	5
Risk: Välfärdsbrottslighet.....	5
Granskning: Välfärdsbrottslighet	5
Välfärdsbrottslighet	6
Hur arbetar nämnden i stort med att motverka välfärdsbrottslighet?	6
Vilka risker inom de områden som handlingsplanen omfattar (enskilda, företag och föreningar, inköp och upphandling, otillåten påverkan och interna oegentligheter) har nämndens verksamheter identifierat och hanterat sedan handlingsplanen beslutades 2020?	6
Hur har nämndens arbete inom området med att motverka välfärdsbrott utvecklats sedan handlingsplanen beslutades 2020?.....	7
Hur delar nämndens verksamheter information med andra nämnder, myndigheter och andra relevanta aktörer kopplat till frågor som rör välfärdsbrott?	8
Hur inhämtar nämndens verksamheter information från andra nämnder, myndigheter och andra relevanta aktörer kopplat till frågor som rör välfärdsbrott?	8
Vad upplever nämnden som de stora utmaningarna i arbetet med att förebygga välfärdsbrott?.....	9
Med vilka och hur samverkar nämnden med andra nämnder, myndigheter och andra relevanta aktörer i arbetet med att förebygga, kunskapsutveckla och kontrollera.....	9
Med vilka andra nämnder, myndigheter och andra relevanta aktörer ser nämnden ett behov av att utveckla samverkan i arbetet med att förebygga, kunskapsutveckla och kontrollera	10

Vilka funktioner/verksamheter inom nämndens uppdrag har identifierats som särskilt betydande i arbetet med att motverka välfärdsbrottslighet?11

Hur skattar nämnden sammantaget det egna arbetet med att motverka välfärdsbrottslighet?12

Inledning

Enligt beslut i kommunstyrelsen 2024-11-27 (STK-2024-1428) ska en granskning avseende välfärdsbrott genomföras under 2025.

Gemensam granskning - välfärdsbrott

Risk: Välfärdsbrottslighet

Beskrivning av risk

Risk för att kommunen betalar ut pengar på felaktiga grunder, på grund av bristande riskmedvetenhet utifrån att området är brett och komplext, vilket leder till såväl ekonomisk skada som förtroendeskada.

Granskning: Välfärdsbrottslighet

Syfte med granskningen:

Syftet med granskningen är att undersöka om Malmö stad - stadens förvaltningar och bolag - har ett ändamålsenligt arbete för att motverka välfärdsbrottslighet.

Omfattning/avgränsning:

Granskningen omfattar Malmö stads nämnder, och helägda bolag i tillämpliga delar.

Granskningsmetod:

Granskningen genomförs genom allmänna och specifika frågor om nämndernas arbete med att motverka välfärdsbrottslighet, kompletterat med en mindre självskattning. Granskningsanvisning finns som separat dokument.

Välfärdsbrottslighet

Hur arbetar nämnden i stort med att motverka välfärdsbrottslighet?

Kommunstyrelsen bedriver ett strukturerat och kontinuerligt arbete för att motverka välfärdsbrottslighet, med internkontrollplanen som ett centralt verktyg. Planen omfattar regelbundna riskanalyser och uppföljningsinsatser som säkerställer att verksamheten bedrivs på ett korrekt och rättssäkert sätt. Dagliga kontroller av utbetalningar och leverantörer genomförs, bland annat via betalningssystem och granskning av utbetalningsfiler, för att upptäcka och förhindra felaktigheter. Visselblåsarfunktionen är en kanal för att fånga upp och hantera signaler om oegentligheter. Arbetet kompletteras med tydliga interna riktlinjer för fakturahantering, upphandling och attestförfaranden. Samtliga nyanställda genomgår en introduktion där tjänstepersonsrollen och relaterade förväntningar tydliggörs.

Utbildningsinsatser är ett annat viktigt verktyg – med obligatoriska kurser i bland annat upphandling och avrop från avtal – samt löpande informationsinsatser via intranätet rörande exempelvis personalförmåner, utrustning, konferenser, resor, utbildningar och inköp.

Kommunstyrelsen har tagit beslut om nya principer för bidragsgivning till externa organisationer. Stadskontoret arbetar vidare med att tydliggöra krav och urvalskriterier samt att stärka kontroller och uppföljning. Ett vidare steg i arbetet är att ansluta kommunstyrelsen till stadens gemensamma bokning- och bidragssystem.

Inom personalområdet arbetar stadskontoret med att ta fram rättssäkra riktlinjer och rutiner, bland annat för rekrytering, där noggrann referenstagning är en väsentlig del. Vid misstanke om oegentligheter genomförs arbetsrättsliga utredningar enligt gällande regelverk för att på ett rättssäkert sätt kunna identifiera och hantera potentiell välfärdsbrottslighet.

Vilka risker inom de områden som handlingsplanen omfattar (enskilda, företag och föreningar, inköp och upphandling, otillåten påverkan och interna oegentligheter) har nämndens verksamheter identifierat och hanterat sedan handlingsplanen beslutades 2020?

Sedan beslutet om handlingsplanen 2020 har kommunstyrelsen genom sitt systematiska internkontrollarbete identifierat och hanterat flera riskområden inom nämndens ansvarsområden. Bland annat har risker uppmärksamrats

gällande avsteg från ramavtal vid inköp, brister i introduktionen av nyanställda samt utbetalningar av bidrag till ideella föreningar.

Via visselblåsarfunktionen har flera risker kopplade till interna oegentligheter och otillåten påverkan identifierats, särskilt inom områden som upphandling och rekrytering. Funktionen har även bidragit till att synliggöra organisatoriska utmaningar.

Inom bidragshanteringen har det framkommit risker relaterade till otillbörlig påverkan från externa aktörer. Översyn av rutiner har påbörjats.

Stadskontoret har uppmärksammat en ökad risk för bedrägerier i samband med banköverföringar och har därför infört förstärkta kontrollrutiner. Direktupphandlingar och fakturahantering har granskats och tydliggjorts genom uppdaterade riktlinjer.

Vidare har en risk identifierats vad gäller rekrytering av personer med brottslig bakgrund, särskilt kopplat till välfärdsbrottslighet eller förtroendeskadliga bisysslor. Detta har medfört skärpt kontroll och rutiner inom personalområdet för att säkerställa ett rättssäkert och ansvarsfullt anställningsförfarande.

Hur har nämndens arbete inom området med att motverka välfärdsbrott utvecklats sedan handlingsplanen beslutades 2020?

Arbetet har utvecklats genom förbättrade rutiner, ökad riskmedvetenhet och stärkt uppföljning. Nämndens arbete har bland annat utvecklats genom inrättandet av visselblåsarfunktionen i mitten av 2022.

Arbetet har också stärkts genom återkommande utbildningsinsatser och implementering av nya riktlinjer. Internkontrollplanen har fortsatt utvecklats och används som ett aktivt verktyg för att säkerställa att risker identifieras och hanteras löpande.

Sedan 2020 har stadskontoret tagit ett samlat grepp kring introduktionen av nyanställda. En halvdagsintroduktion har införts, kompletterad med en digital plattform där grundläggande information om organisationens värdegrund, tjänstepersonsrollen och risker kopplade till otillbörlig påverkan tillgängliggörs för samtliga nyanställda.

I samband med rekrytering av ny personal görs en bedömning gällande eventuella risker för otillåten påverkan i uppdraget. Vid nyrekrytering görs numera en bedömning av risken för otillåten påverkan kopplat till den aktuella tjänsten. Samtliga medarbetare är skyldiga att lämna in uppgifter om bisysslor, och sedan 2020 har mallarna för medarbetarsamtal uppdaterats med en obligatorisk fråga om förekomst av bisyssla.

Stadskontoret kan konstatera att medvetenheten har ökat särskilt utifrån att diskussioner om välfärdsbrott även sker utanför Malmö stads organisation, i

media och från andra myndigheter. Det finns fortfarande kvalitetsförbättringar och en pågående dialog och diskussion inom stadskontoret. Gemensamma utbildningsinsatser inom stadskontoret, men även specifikt mot olika yrkesgrupper hade hjälpt till att öka medvetenheten om risker.

Attestreglementet har reviderats för att tydliggöra att egna kostnader inte får attesteras av närmaste chef, och specificerar nu vem som ansvarar för att attestera kostnader kopplade till ordförande, vice ordförande och förvaltningschef.

Det pågår ett kontinuerligt utvecklingsarbete för att förbättra processer, stärka intern kontroll och ytterligare minska risken för välfärdsbrott inom nämndens verksamhet.

Hur delar nämndens verksamheter information med andra nämnder, myndigheter och andra relevanta aktörer kopplat till frågor som rör välfärdsbrott?

Kommunstyrelsen delar information genom flera nätverk och samverkansytor. Visselblåsarfunktionen återkopplar inom ramen för en sekretesskyddad hantering och bidrar även med att identifiera och kommunicera återkommande mönster och tendenser som kan indikera systematiska oegentligheter. Kunskap delas genom kontaktpersonsnätverk och deltagande i stadskontoret har en samordnande roll och deltar aktivt i både interna och externa forum där information om välfärdsbrottslighet delas och diskuteras strukturerat.

Inom området upphandling finns särskilda samverkansstrukturer som i flera delar leds av stadskontoret. Det pågående införandeprojektet för avtals- och upphandlingssystemet, Kommers, som möjliggör effektiv informationsdelning och samordnade åtgärder för att motverka oegentligheter i upphandlingsprocessen.

Hur inhämtar nämndens verksamheter information från andra nämnder, myndigheter och andra relevanta aktörer kopplat till frågor som rör välfärdsbrott?

Information inhämtas huvudsakligen genom de nätverk och samverkansytor som byggts upp både inom Malmö stad och tillsammans med andra kommuner och myndigheter. Visselblåsarfunktionen analyserar inkomna ärenden för att identifiera organisatoriska sårbarheter samt lämnar rekommendation till förvaltningarna. Denna kunskap används i ett lärande och utvecklande syfte och ligger till grund för förebyggande åtgärder.

Stadskontoret använder nätverk, forum och dialog med externa aktörer som exempelvis Polisen, Ekobrottsmyndigheten och Försäkringskassan för att hålla sig uppdaterad.

Ytterligare informationsinhämtning sker genom arbetet med intern kontroll, upphandlingssamverkan samt gemensamma utbildningsinsatser. Vid rekryteringar genomförs interna referenstagningar som en del i att identifiera eventuella riskfaktorer kopplade till otillbörlig påverkan eller oegentligheter.

Vad upplever nämnden som de stora utmaningarna i arbetet med att förebygga välfärdsbrott?

Utmaningar består i att sprida kunskap i organisationen, säkra implementering av styrdokument och hantera sekretesshinder i informationsdelning. Det finns behov av bättre samordning, tekniskt stöd och ökad följsamhet till rutiner.

Vid rekrytering är det en särskild utmaning att säkerställa att det inte finns oklarheter kring kandidaters bakgrund som kan medföra risk för otillåten påverkan eller interna oegentligheter.

En annan utmaning rör effektiviteten i kontrollåtgärder. Det krävs en balans mellan att skapa robusta processer för att förebygga brott och att undvika överadministration som riskerar att försvaga det förebyggande arbetet snarare än att stärka det.

Inom området för bidragsgivning till externa organisationer finns ett behov av att samordna och tydliggöra bedömningsgrunder, särskilt vad gäller vad som utgör skäligen löner inom både förenings- och näringslivet.

Slutligen är disponering av resurser en återkommande utmaning. Det behöver bli ännu tydligare vad som ingår i tjänstepersonsrollen och medföljande ansvar.

Med vilka och hur samverkar nämnden med andra nämnder, myndigheter och andra relevanta aktörer i arbetet med att förebygga, kunskapsutveckla och kontrollera

Kommunstyrelsen bedriver samverkan med både interna och externa aktörer i arbetet mot välfärdsbrott. Inom Malmö stad sker samverkan genom funktioner såsom HR, upphandling, ekonomi samt visselblåsarfunktionen. Funktionerna arbetar tillsammans med kontaktpersoner i stadens förvaltningar och bolag, samt i nära dialog i frågor som rör ledarskap, organisationskultur och ekonomisk kontroll.

Stadskontoret har en samordnande roll och driver nätverk och handläggargrupper för både föreningsbidrag och brottsförebyggande arbete. På extern nivå sker löpande samverkan med bland annat Region Skåne, Polisen, Skatteverket, Försäkringskassan, Ekobrottsmyndigheten och andra nationella aktörer

Inom upphandlingsområdet finns särskilda samverkansstrukturer, till exempel genom upphandlingsenheten och införandeprojektet för Kommers. Bankkonton är dessutom försedda med beloppsgränser i syfte att minska risken för felaktiga utbetalningar.

Stadskontoret samverkar med flera olika organisationer i syfte att utveckla verksamheten, där samarbetet grundas på ömsesidig kännedom och förtroende. En ökad medvetenhet har vuxit fram kring vikten av att bygga långsiktiga relationer med samarbetspartner och att tillsammans genomföra gemensamma insatser som ett effektivt sätt att motverka välfärdsbrottslighet.

Med vilka andra nämnder, myndigheter och andra relevanta aktörer ser nämnden ett behov av att utveckla samverkan i arbetet med att förebygga, kunskapsutveckla och kontrollera

Kommunstyrelsen identifierar ett behov av att vidareutveckla samverkan både inom den kommunala organisationen och med externa aktörer. På intern nivå finns förbättringsområden som rör behovet av mer strukturerad samverkan mellan bidragsgivande förvaltningar, förbättrad digital samordning – exempelvis kopplat till stadens boknings- och bidragssystem – samt en fördjupad dialog med serviceförvaltningen i frågor som rör tekniskt stöd och informationssäkerhet.

Externt ser stadskontoret ett behov av att stärka kontakten med Säkerhetspolisen och relevanta underrättelseenheter för att bättre kunna förebygga och hantera komplexa former av välfärdsbrott. Det finns även ett tydligt behov av att utveckla samverkan bidragstagande organisationer i syfte att öka transparens och kontroll.

Inom ramen för visselblåsarfunktionen har kontakt etablerats med ett antal relevanta aktörer baserat på tidigare inkomna rapporter.

Vilka funktioner/verksamheter inom nämndens uppdrag har identifierats som särskilt betydande i arbetet med att motverka välfärdsbrottslighet?

Inom kommunstyrelsens uppdrag har flera funktioner identifierats som särskilt betydelsefulla i arbetet med att motverka välfärdsbrottslighet. Dessa inkluderar visseblåsarfunktionen, HR, ekonomi, intern kontroll samt upphandlingsverksamheten. Dessa funktioner har en direkt påverkan på områden som rekrytering, finansiella transaktioner och kontroll av leverantörer, och är därmed centrala i det förebyggande arbetet

Den centraliserade inköpsfunktionen utgör också en viktig del i att minska risken för inköp utanför gällande ramavtal. Funktionen granskar inkomna beställningar från verksamheterna och säkerställer att dessa överensstämmer med riktlinjer, bland annat gällande personalförmåner på stadskontoret.

Hur skattar nämnden sammantaget det egna arbetet med att motverka välfärdsbrottslighet?

Nr	Självskattning	Tillfredsställande	Förbättrings område	Ej tillfredsställande
1	Övergripande	X		
2	Förebygga	X		
3	Kunskapsutveckla		X	
4	Samverka		X	
5	Kontrollera		X	

Kommunstyrelsen bedömer att det finns goda strukturer för intern kontroll och samverkan i arbetet med att motverka välfärdsbrottslighet. Ekonomifunktioner spelar en central roll i detta arbete och betonar vikten av att all personal som deltar i processer har tillräcklig kunskap om riskerna för välfärdsbrott och oegentligheter. Det är avgörande att samtliga som hanterar fakturor är medvetna om vilka kontroller som ska genomföras och vilket ansvar som följer med att attestera utgifter. Även vid inköp är det av vikt att vara informerade om vikten av att följa korrekt inköpsförfarande och att kontrollera leverantörer innan avtal ingås.

Självskattningen visar att arbetet bedöms som tillfredsställande vad gäller övergripande och förebyggande arbete. Samverkan, kontroll och kunskapsutveckling utgör dock ett förbättringsområde.